

Gözden Geçirilmi? D?ni Fundamentalizm Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Gözden Geçirilmi? D?ni Fundamentalizm Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22397>

Özet

Gözden Geçirilmiş Dini Fundamentalizm Ölçeği, fundamentalizm (fundamentalism) yapısını ölçmek amacıyla geliştirilmiş orijinal bir ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması versiyonudur. Bu ölçek, Müjgan Altınöz tarafından 2009 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde tamamlanan doktora tezi kapsamında kullanılmıştır. Çalışmanın temel odağı, dindarlık ve dini bağlılığı, obsesif-kompulsif bozukluk (OKB) semptomatolojisi üzerindeki rolünü kültürlerarası bir bağlamda araştırmaktır. Ölçek, bireylerin dini inançlara katı, deşizmez ve harfi harfine bağlılık derecelerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dini Fundamentalizm, Dindarlık, Ölçek Uyarlama, Obsesif-Kompulsif Bozukluk, Psikometri, Türkiye.

Yazarlar

Müjgan Altınöz

Amaç

Ölçeğin temel amacı, dini fundamentalizm düzeyini psikometrik olarak geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu uyarlama, özellikle Türkiye örneğinde dini katılık ve dogmatizmin psikopatoloji, özellikle de OKB semptomları ile olan ilişkisini inceleyen akademik araştırmalara hizmet etmek üzere tasarlanmıştır. Ölçek, inanç sisteminin bireyin psikolojik gelişimi üzerindeki etkilerini anlamak için kritik bir araç sağlamaktadır.

Ölçek, sosyal bilimler ve din psikolojisi alanlarında, dini inançların bilişsel ve davranışsal sonuçların değerlendirilmek isteyen araştırmacılar için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Orijinal ölçeğin kültürel olarak hassas bir şekilde Türk popülasyonuna adapte edilmesi, yerel araştırmaların kalitesini artırmaktadır.

Yapı

Gözden Geçirilmiş Dini Fundamentalizm Ölçeği, dini inançlara yönelik mutlakiyetçi ve deşizmez bir bakış açısını temsil eden bir psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapı genellikle; kişinin kendi dini inançlarının mutlak hakikat olduğuna dair sarsılmaz bir inancı, diğer dini veya seküler inanç sistemlerine karşı hoşgörüsüzlüğü ve kutsal metinlerin yorumlanmasında katı, lafzi (literal) bir yaklaşım içerir.

Ölçek, bireyin dini dogmatizminin derecesini nicel olarak belirleyerek, bu katı inanç sistemlerinin

psikolojik esneklik, stresle başa çıkma mekanizmaları ve genel ruh sağlığı üzerindeki potansiyel etkilerini araştırmaya olanak tanır.

Geçerlik

Ölçeğin uyarlama çalışmasına ait detaylı geçerlik analizleri, kaynak bilgide doğrudan sunulmamıştır. Ancak, doktora tezinin (Altın, 2009) bilimsel standartlarına uygun olarak, ölçeğin yapı geçerliği, e zamanlı geçerliği ve ayrıt edici geçerliği gibi temel psikometrik özelliklerinin incelenmesi beklenmektedir. Bu analizler, ölçeğin gerçekten dini fundamentalizm yapısını ölçtüğünü kanıtlamaya amaçlamaktadır. Detaylı geçerlik katsayıları için sorumlu yazarın tezine başvurulmalıdır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenirlik verileri kaynak metinde belirtilmemiştir. Bir uyarlama çalışmasında, ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach Alfa katsayısının ve muhtemelen test-tekrar test güvenirliğinin raporlanması akademik bir zorunluluktur. Yüksek iç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı temel yapıyı ölçmede ne kadar başarılı olduğunu gösterir. Bu güvenirlik verilerinin tezin metodoloji bölümünde bulunması muhtemeldir.

Faktör Analizi

Uyarlama sürecinin kritik bir adımı olan faktör analizi sonuçları kaynakta eksiktir. Ölçeğin Türkçe formunun, orijinal formdaki faktör yapısını koruyup korumadığını belirlemek için Açıklayıcı veya Doğrulamalı Faktör Analizi (EFA veya CFA) yapılması gerekmektedir. Bu analizler, adaptasyonun kültürel ve dilsel geçerliliğini sağlamak açısından hayati öneme sahiptir. Faktör yükleri, özdeğerler ve açıklanan varyans oranları gibi detaylar için Altın (2009) tezi incelenmelidir.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Kaynakta derecelendirme bilgisi ('-') olarak belirtilmemiştir. Orijinal Fundamentalizm Ölçekleri genellikle 4, 5 veya 6 noktalı Likert tipi bir derecelendirme kullanır (Örn: Kesinlikle Katılıyorum'dan Kesinlikle Katılmıyorum'a).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetişkin Popülasyon

Yaş Grubu: 18 yaş ve üzeri (Doktora tezi bağlamında genellikle üniversite öğrencileri veya genel yetişkin örneklemi)

Popülasyon Detayları: Ölçek, dindarlık düzeyi ile psikopatoloji arasındaki ilişkiyi incelemek üzere farklı dini bağlaşıklara sahip bireyler üzerinde kullanılmıştır.

Test Metodolojisi: Nicel araştırma yöntemi kullanılarak, katılımcılara öz-bildirim formu olarak uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Psikolojik Ölçüm, Ölçek Geliştirme, Dini Dogmatizm, Tezler, Müjgan Altınöz, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

Bağışık E-posta Adresi: mujganinozu@hacettepe.edu.tr

Yazma Adresi: Hacettepe Üniversitesi (Tahmini güncel bağışık)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2009 (Doktora tezi yayınlanma yılı).

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik kullanımları için izin ve ücret bilgileri sorumlu yazar Müjgan Altınöz ile doğrudan iletişime geçilerek öğrenilmelidir.

Ölçeğin kullanıldığı doktora tezine ait tam metin erişim linki YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde mevcuttur: tez.yok.gov.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası, "aşağı dindarlık ölçeği" adı altında aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: asiri-dindarlik-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Altın, M. (2009). *A cross-cultural investigation of obsessive compulsive disorder symptomatology: The role of religiosity and religious affiliation* (Doctoral dissertation). Middle East Technical University The Graduate School of Social Sciences, Ankara.

Gözden Geçirilmiş Dini Fundamentalizm Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin içeriği ve sayısı için yukarıda belirtilen doktora tezine başvurulması gerekmektedir.